

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

---

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
April 1995 - 17e Jaargang, nr. 65

BESTUUR:

Ere-Voorzitter

F.Th. Dijkmeester	Magnolialaan 7	7313 EV Apeldoorn	055 - 55 32 67

Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	070 - 368 35 66

Secretaris

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Cees Laseurlaan 279	2597 GG Den Haag	070 - 324 04 47

Penningmeester

Fred M. Beukers	Vredenhofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29

LEDEN:

G. Meelissen, Sociale Commissie	Oostendorperstraatweg 69	8097 PL Oosterwolde	05252 - 13 61
R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	01646 - 1 34 15
Ch.H. Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 58	2285 BB Rijswijk	070 - 394 14 67
R.M. ten Broek	Burg. de Villeneuve-singel 30	3055 AP Rotterdam	010 - 422 39 14
J.A. Bakker, Evenementencommissie	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek v. Holland	01747 - 8 21 83

REDACTIE

Fred M. Beukers	Vredenhofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29

Stichting Genootschap Engelandvaarders:

Postbank: 35 95 00
Bank : 54.55.46.826
ABN-AMRO bank - Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in juli 1995.
Gaarne hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 juni 1995.

De jaarlijkse reünie bij de Mariniers in Rotterdam was een goede bijeenkomst, waarover u elders in deze Schakel meer leest. Het was wederom een voorrecht onze Beschermheer Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard daar te mogen begroeten. Het is elke keer weer hartverwarmend te zien hoe informeel de Prins zich in alle rust met zijn vrienden van toen kan onderhouden. Je ziet hem er ook van genieten.

Groot was de ontsteltenis toen een maand later de gezondheidstoestand van de Prins, na zijn operatie, zo zeer achteruit ging. Ik ben ervan overtuigd dat alle leden van ons Genootschap diep geschokt waren over de sombere berichten betreffende de gezondheid van onze Beschermheer. Evenzo ben ik er zeker van dat allen dankbaar zijn dat Zijne Koninklijke Hoogheid zich inmiddels uit het dal omhoog lijkt te hebben gewerkt, waardoor zijn toekomst er weer beter uitziet.

Wij hebben u op de valreep in de laatste Schakel kunnen berichten dat wij Zijne Koninklijke Hoogheid een telegram hebben gestuurd waarin wij hem geduld en goede moed wensten. Graag willen wij die wens hier herhalen. Wij hopen dat Z.K.H. vol goede moed het geduld kan opbrengen op de ingeslagen weg van langzaam herstel voort te gaan.

Wij weten dat 5 mei een richtpunt is om zover hersteld te zijn dat een enkele manifestatie van de viering van 50 jaar vrijheid door Prins Bernhard kan worden bijgewoond. Wij hopen van ganser harte dat hem dat zal lukken. Velen hopen daar dan getuige van te zijn: in persoon of aan de buis. Want 5 mei wordt een Nationale belevenis die de gehele dag door de televisie wordt gevolgd.

Moge de Nationale viering van de bevrijding op 5 mei vele dankbare herinneringen oproepen aan "toen", onverbrekkelijk verbonden aan de herdenking op 4 mei, waarbij wij hen gedenken die de bevrijding niet hebben mogen beleven.

Bij alle voorbereidingen van herdenken en vieren op of rond 4 en 5 mei gaan de organisatoren ervan uit dat het de laatste keer zal zijn veel veteranen van de Tweede Wereldoorlog op de been te krijgen.

Ik wens u allen toe dat u nog vele malen jaarlijks zult kunnen herdenken en dat u nog lang de goede herinneringen zult bewaren aan de vriendschap en kameraadschap van hen waarmee aan het gemeenschappelijk doel van bevrijding werd gewerkt.

Rudi Hemmes

ANDRIES BERNARD JAN KOCH 1911-1995

Kruis van Verdienste

De beroemde rede waarin de Leidse hoogleraar Prof. Cleveringa op 26-11-'40 fel uitviel tegen de jodenvervolging en het Nationaal Socialisme heeft op vele studenten grote invloed gehad. Niet in de laatste plaats op André Koch die op slinkse wijze de hand op de originele tekst van deze rede wist te leggen. Door snel vele kopieën te (laten) maken bereikte André dat de toespraak zich als een olievlek over een groot gebied verspreidde, steeds zijn invloed vergrotend.

Dit werd het begin van het actieve verzetsleven van 'Jan Blaauw'. Als eerste werd geld ingezameld voor gezinnen van gedupeerde hoogleraren (de universiteit was immers gesloten) en later voor de instandhouding van de illegale pers. Door zijn contacten met de pers was het hem mogelijk voor de geallieerden waardevolle inlichtingen te verzamelen en die door de spionageorganisatie "Dienst Wim" – waar hij zelf ook toe behoorde – via België naar Engeland te zenden. Verraad maakte een einde aan "Dienst Wim" en de route via België. Een nieuwe weg werd gevonden via Zwitserland, een weg die een heel belangrijke informatiebron voor Londen is geworden.

In oktober 1943 werd het 'Jan Blaauw' wat erg heet onder de voeten en hij vertrok via België, Frankrijk en Spanje richting Engeland. Verstopt onder stro in een goederenwagon scheen een controlerend militair hem met zijn lantaarn pal in het gezicht. Niemand zal ooit weten of deze Duitser hem wérkelijk niet gezien heeft...

In Engeland kwam hij bij BI (Bureau Inlichtingen) van waaruit hij met anderen hielp BBO (Bureau Bijzondere Opdrachten) op te richten om langs deze weg de illegaliteit in Nederland van wapens te kunnen voorzien. Voordien had hij van de Nederlandse Regering al financiële steun voor de illegaliteit weten los te krijgen: Het Nationale Steunfonds. Ook wilde hij het bezette gebied van achtergrondinformatie voorzien. Om onopgehelderde redenen werd dit door de regering consequent geweigerd. Wel heeft MI5 op dit verzoek ingespeeld met als gevolg de nachtelijke uitzendingen van de BBC in de talen van de diverse bezette gebieden.

Ten tijde van de bevrijding was hij officier BI. Na terugkeer in Nederland voltooide hij zijn rechtenstudie in Leiden en belandde in het bankwezen. Hij ambieerde geen politieke carrière hoewel deze hem aangeboden werd. Verder dan gemeenteraadslid in Velsen ging zijn ambitie niet en zelfs die lokale politiek schonk hem geen bevrediging.

Het karakter van deze uitzonderlijke man blijkt wel uit het voorgaande: een mens streng voor zichzelf met hoge idealen die hij tracht te verwezenlijken.

Zijn streven was naar vrijheid, niet naar macht. Eerlijk, vastberaden, trouw, fantasievol en barmhartig, maar bovenal moedig tot het einde.

MBR

IN MEMORIAM

JOOP MELJADO

Joop zag het levenslicht op 8-2-'21 te Amsterdam, als oudste telg van de familie Meljado. Op 10-jarige leeftijd vertrok het huisgezin naar Antwerpen waar intussen een tweede zoon was geboren. Zijn vader richtte een lampekappen atelier op. Op 10-5-'40 bij de inval der Duitsers in Nederland en België kregen alle mannelijke ingezetenen bevel de stad te verlaten en zich naar Roeselare te begeven. Op 13-5-'40 verlieten de Meljados Antwerpen. Na vele omzwervingen wisten zij medio '40 het Nederlandse vluchtelingenkamp te La Fourgette bij Toulouse te bereiken. Consul-Generaal ter plekke was Van Dobben. Midden juni '42 kregen Joop en zijn broer een Résidence Forcée toegewezen te Aulus-les-Bains een klein dorpje aan de voet der Pyreneeën. De twee broers namen toen het besluit om dit gebergte over te trekken, samen met nog twee Nederlandse jongens. Bij hun aankomst te Tabasgau (Spanje) werden zij door de Guardia Civil opgepakt en in hechtenis genomen te Lerida; vandaar overgebracht naar Saragossa en tenslotte naar het beruchte kamp Miranda de Ebro. Het was intussen begin '43 geworden. Pas na zes maanden op 27-7-'43 werden zij, door bemiddeling van het Gezantschap in Madrid bevrijd. Twee maanden later, op 15-9-'43 konden zij uiteindelijk naar Engeland. Joop wilde oorspronkelijk piloot worden, maar sprak geen Engels. Beide broers hebben zich toen opgegeven bij de K.M. Zij werden te Dover opgeleid en Joop werd ingedeeld op de M.T.B. 202. Wat deze jongens gepresteerd hebben is ons allen bekend en verdient onze volledige eerbied. Na de oorlog werd Joop in België gedemobiliseerd. Hij huwde kort nadien met Beppie Zomerplaag, die hij in Toulouse had leren kennen. Zij hebben een zoon en drie kleinkinderen. Net als zijn vader richtte Joop ook een lampekappenfabriek op. Hij was een menslievend figuur die hulp bood waar nodig. Hoe dikwijls hij voor anderen gereden heeft is legio en immer bona fide. Hij was zeer gehecht aan de Engelandvaarders en speciaal de oude M.T.B.'ers.

Ook in België was hij een actieve oudstrijder en stond altijd voor ons paraat. Na een slepende ziekte die hij heldhaftig heeft gedragen is hij op 29-1-'95 van ons heen gegaan. Velen van zijn vrienden hebben hem naar zijn laatste rustplaats begeleid. Schrijver van dit I.M. heeft hem toepasselijk herdacht. Joop was een man recht door zee zoals het een marineman betaamt. Joop wij zullen je missen. Rust in vrede.

H. Roet

IN MEMORIAM

OSCAR LOUIS DRIJBER 1914-1995

Sydney (Aus.) 1944.

Op 31 januari 1995 bereikte mij het bericht van het overlijden van Oscar Drijber. Het is droevig dat weer één van de kameraden is overleden.

In 1940 heb ik Oscar voor het eerst ontmoet. Hij was toen oudste jaars cadet aan de KMA te Breda. Na de capitulatie van de Nederlandse krijgsmacht, was Hitler zo grootmoedig de Nederlandse militairen niet in krijgsgevangenschap af te voeren. Zowel het dienstplichtig als het beroepspersoneel mocht huiswaarts keren. De beroepsofficieren dienden echter eerst een verklaring op erewoord te tekenen dat zij gedurende de oorlog niets zouden doen dat het Duitse Rijk zou kunnen schaden. Zo zij niet wensten te tekenen had dit een verblijf in Duitsland achter prikkeldraad tot gevolg. Oscar was niet van plan de Duitsers zijn erewoord te geven. Hij kwam via diverse krijgsgevangenkampen in het Colditz-kamp terecht. Colditz, bekend als zwaarst-bewaakte krijgsgevangenkamp, was voor hem geen beletsel om te ontvluchten en Zwitserland te bereiken. Hij is toen naar Australië gezonden. Daar is hij o.m. opgetreden als commandant van een inlichtingengroep die met Catalina vliegtuigen heimelijk in Oost-Borneo werd ingezet om inlichtingen te verzamelen over de

---

Japanse bezetting in Tarakan. Dit eiland werd kort daarna door Australische troepen en een KNIL-compagnie op de Japanners veroverd.

Oscar was een kleurrijke persoonlijkheid die niet uit de weg ging voor gevaren. Hij was zeer ondernemend en had een eigen mening die niet altijd overeenkwam met die van zijn chefs.

Na de oorlog heeft hij de dienst verlaten. Hij was getrouwd met een Canadees meisje en vestigde zich in Canada. De laatste jaren van zijn leven leed hij aan een slepende ziekte. Hij aanvaardde zijn lot op zijn bekende laconieke wijze.

Moge hij in vrede rusten.

F. van der Veen

IN MEMORIAM

SADI DE GORTER **Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw** **Commandeur Légion d'Honneur**

Geboren in Amsterdam werkte hij vóór de oorlog als journalist in Brussel en Parijs. Hij ontkwam ternauwernood aan de bezetting van Parijs en zocht zijn heil in Vichy-Frankrijk, alwaar hij aan de voet van de Pyreneeën, niet ver van de Spaanse grens een jeugdherberg inrichtte, samen met zijn Franse vrouw. Deze jeugdherberg was in feite een doorgangsstation richting Spanje waarbij zij met behulp van een oude bestelauto meer dan 10 maal "évadés" en wellicht ook Engelandvaarders alsmede uit krijgsgevangenschap ontsnapte geallieerden over de grens hebben vervoerd.

De laatste keer ging het mis door verraad. Binnen een klooster – na zijn Franse echtgenote naar haar geboortestreek Haut-Savoie te hebben teruggestuurd – werd de "camion" gestart, volgepakt met "passagiers" en op 13 november 1942 vertrok hij met de groep in volle vaart over de bergen naar Spanje. Ze werden door de Duitsers achternagezeten, waarbij zij ondanks lekke banden net op tijd de Spaanse grens konden overschrijden.

Bij aankomst bleken enkelen het niet te hebben overleefd en waren anderen gewond. Via diverse gevangenissen, o.a. Miranda de Ebro bereikte hij via Lissabon de vrijheid in Londen, waar hij zijn journalistieke activiteiten weer

---

opnam. Na de oorlog keerde hij terug naar Parijs en herenigde zich met zijn echtgenote.

Jarenlang heb ik mogen werken voor Sadi de Gorter, die o.a. directeur was van het Institut Neerlandais en voorzitter van de Nederlandse Commissie ter uitvoering van het Frans-Nederlands cultureel verdrag, waarvan ik secretaris was.

Zijn verhaal over zijn bezigheden aan de voet van de Pyreneeën kwam eens tijdens een borrel ter sprake en zo ontdekte ik dat ook hij Engelandvaarder was.

Jammergenoeg verscheen Sadi de Gorter nooit op onze reünies, zodat hij in EV-kringen niet zo bekend was. Gedurende zijn gehele leven was hij auteur van in de Franse taal geschreven romans en dichtbundels, waarvoor hij diverse literatuurprijzen ontving alsmede in 1985 een ere-doctoraat van de Universiteit van Straatsburg.

Op zaterdag 24 december 1994 overleed hij in Parijs op 82-jarige leeftijd en Sadi is niet meer.

Wederom moeten wij een notoire Engelandvaarder en een sympathieke persoonlijkheid van onze lijst schrappen.

Sam Timmers Verhoeven

IN MEMORIAM

JOHANNES ADRIAAN (HANS) REUS **Officier in de Orde van Oranje Nassau** **Drager van het Kruis van Verdienste en het** **Verzetsherdenkingskruis**

Op Nieuwjaarsdag 1995 overleed in Wenum Wiesel op 75-jarige leeftijd Engelandvaarder Hans Reus. Op 21 augustus 1943 stapten drie broers Reus en een vriend op de fiets met de bedoeling om via Frankrijk-Spanje naar Engeland te gaan. Via Brussel waar zij valse papieren wisten te bemachtigen ging het naar Parijs en na enig oponthoud voegde zich nog een Nederlander bij het gezelschap en het vijftal ging op 8 september door naar het zuiden. Met een passeur passeerden zij de Spaanse grens in de Pyreneeën. Arrestatie en transport naar Pamplona volgde. Na 10 dagen gevangenis was "Résidence Forcée"

in Lecumberri hun lot. Daarna Madrid vanwaar Hans op 16 december 1943 via Gibraltar naar Engeland vertrok om op 4 januari 1944 in Engeland aan te komen. Zo op het eerste gezicht een normale Engelandvaart, maar het feit dat 3 broers tegelijkertijd op stap gingen naar de vrijheid, en die vrijheid ook bereikten, is een vermelding in de analen waard. Ze zijn echter om een of andere duistere reden niet tegelijk aangekomen.

Hans was een sympathiek en sportief mens. Na de oorlog woonde hij in Rotterdam en heeft zich op allerlei manieren voor de medemens ingezet, met name in de politiek, waar hij in de VVD gemeente en gemeenschap diende. Hoewel hij weinig op onze reünies verscheen zullen velen hem nog goed herinneren. Bij zijn begrafenis waren enkelen onzer aanwezig. Wij wensen zijn lieve vrouw Caroline veel sterkte toe om verder te gaan daarbij gesteund door de kinderen van zijn eerste overleden vrouw.

Wéér een Engelandvaarder vertrok uit ons midden. Hij ruste in vrede.

FMB

ONZE BESCHERMHEER

Z.K.H. Prins Bernhard verblijft nog steeds in het Academisch Ziekenhuis te Utrecht. Nog lange tijd heeft hij moeten vertoeven op de Intensive Care afdeling. De longontsteking heeft een zgn. shock-long tot gevolg gehad (ARDS). Door deze aandoening kon het lichaam weinig zuurstof opnemen zodat hij aan de beademingsapparatuur moest liggen.

Wij weten allen dat onze Beschermheer een echte doorzetter is en mede dankzij zijn sterke wil om er bovenop te komen is hij nu aan de beterende hand.

Sinds begin februari is hij weer op een gewone ziekenhuisafdeling gekomen en wordt er intensief aan zijn verdere herstel gewerkt.

De Rijksvoorlichtingsdienst meldde dat: "de vriendelijke en adequate wijze waarop de Prins als vanouds omgaat met de mensen om hem heen, aangeeft dat hij hierin niets heeft ingeboet gedurende de periode waarin hij ernstig ziek was. Vooral zijn gevoel voor humor is ongebroken".

Premier Kok stapte onlangs onaangekondigd bij Prins Bernhard in zijn ziekenhuisverblijf binnen om hem namens de regering beterschap te wensen, zo

meldt de **Telegraaf** van 8 maart jl. "Wat kom jij hier doen?", was de verbouwereerde reactie van de Prins, "de regering heeft nooit belangstelling voor mij gehad." Kok, dit keer gevat: "Maar ik wel." De Prins toonde grote waardering voor het vriendelijke gebaar van de PvdA-premier, die tevens een bezoek bracht aan Prinses Juliana op Soestdijk.

De gezondheidstoestand van de Prins blijft zich optimaal ontwikkelen. Als bewegingstherapie golft de Prins nu in het ziekenhuis met lichte plastic balletjes, zo meldt de **Telegraaf** verder.

De Prins zal nog een aantal weken in het ziekenhuis moeten doorbrengen. Het is niet onmogelijk dat hij na een periode van herstel ook weer in het openbaar zal verschijnen, aldus de RVD enige weken geleden.

Wij Engelandvaarders leven van harte met onze Beschermheer mee, maar ook met zijn vrouw Prinses Juliana, die hem uiteraard gedurende de laatste maanden intens gemist heeft in paleis Soestdijk. Misschien dat we hem zullen mogen weerzien op 5 mei bij de Capitulatie herdenking in Wageningen.

FMB

Stop press

Heden 21 maart heeft de Prins het ziekenhuis te Utrecht verlaten en is, voorzien van een baard, naar Paleis Soestdijk teruggekeerd.

Proficiat.

LICHTPUNTJES

In deze sombere tijd, vol met problemen, kommer en kwel, is het goed ons te realiseren, dat velen nog met enige afgunst naar ons kikkerlandje kijken; toegegeven, er is wel eens een overstroming, een dijk die het begeeft of een ondergelopen huis, maar toch! We leven nog, en na het wegstrepen van de plussen en de minnen in onze samenleving blijft er toch nog wel een positief saldo over.

Wellicht vraagt u zich af waarom ik dit onderwerp te berde breng. Denk nu niet dat ik met een zonnige blik, feestelijk gestemd het geheel der dingen de revue in mijn gedachten laat passeren, verre van dat, maar het is goed om ons

bij tijd en wijle ook naast het vele, wat ons beroert of droef stemt, ook eens iets positiefs te ervaren.

Zo is er een Prins, die herstellende is, een Kroonprins, die zijn weg zoekt en aan de elfstedentocht mee deed. Een Vorstin, die op meesterlijke wijze het evenwicht tussen de vele stromingen in ons land weet te bewaren. Die met waterlaarzen aan acte de présence geeft in het overstroomde gebied en aldus mensen laat weten dat ze met hen "meeleeft".

Op Haar is ook weer van toepassing de opmerking, die Wim Kan destijds over de toenmalige Koningin Juliana maakte, nl. "Het is een lieve Koningin maar ze verdient een beter volk".

Toch denk ook ik aan de sarcastische, maar ook wijze opmerking van Engelse vrienden, die het hebben over "the year the peace broke out".

Natuurlijk hadden we, wegdromende over de toekomst van Nederland, tijdens de oorlog in Engeland, beter moeten weten dan te hopen op een wereld, die ook dáár zou veranderen, beter zou worden. Waar de vijf "freedoms" niet alleen op papier worden beleden en waar het niet nodig is na een harde knal dekking te zoeken. Een wereld ook zonder "pluizer" en "cijfer"!

Het werd "anders"! Als deze gedachten mij wat somber stemmen dan schaam ik mij ergens als ik denk aan een recent voorval waarover ik las in de krant.

Onder het motto: "wat hebben we met conventies en erecodes te maken", waren in dat verhaal soldaten bezig met het beschieten van burgerdoelen. Een granaat trof het dak van een particuliere woning, wat een groot gat in het dak veroorzaakte. De vrouw des huizes, de puinhoop overziende, merkte op: "Het is wel een stuk lichter in huis"!

Zij, die in analoge situaties hebben verkeerd, zullen deze opmerking weten te waarderen. Tevens houdt dit voorval ons een spiegel voor als we al te veel mopperen over de algemene gang van zaken. Laten we ook hier lichtpuntjes zien, want die zijn er vele!

W.A. Klaver

50 JAAR BEVRIJDING – DE PLECHTIGHEDEN

4 MEI 1995 HERDENKING EREVELD LOENEN

Voor degenen die op 4 mei a.s. de plechtigheden willen bijwonen volgt hieronder het programma:

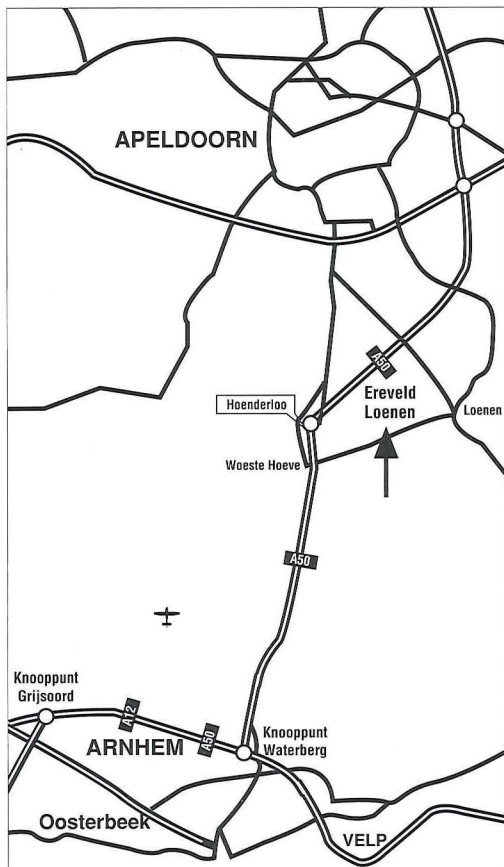
- Vóór 10.30 uur Engelandvaarders zullen namens het Genootschap een bloemstuk plaatsen bij het vijf-luik met de namen van omgekomen Engelandvaarders.
- 11.30 uur Oecumenische kerkdienst.
Gezien de grote belangstelling zal deze speciale dienst, bij mooi weer, op het grasveld vóór de kapel worden gehouden.
- 13.45 uur De deelnemers hebben hun plaatsen ingenomen op het terrein vóór de kapel.
- 14.00 uur De officiële herdenkingsplechtigheid wordt door vele honderden nabestaanden en belangstellenden bijgewoond.
Hoogtepunt van deze plechtigheid is ongetwijfeld de kranslegging, stilte en het zingen van ons volkslied.
Aan de voet van een eenvoudig centraal monument met het opschrift "Opdat zij met Ere moge rusten" worden hier namens vele organisaties, waaronder ons Genootschap kransen gelegd, ter nagedachtenis van alle Nederlandse oorlogsslachtoffers waar ook ter wereld.

P.S. Het Ereveld is gelegen aan de Noordzijde van de weg Woeste Hoeve-Loenen. Op de A50 de afslag Hoenderloo nemen (zie kaartje volgende pag.).

4 MEI 1995 DEN HAAG

Monument voor de slachtoffers van het "Engelandspiel" en van de overige geheime diensten.
Het monument bevindt zich aan de Hogeweg, achter het Promenade Hotel bij de Scheveningseweg.

- 14.50 uur Verzamelen bij het monument
- 14.55 uur Hoornsignaal "Geeft Acht" gevolgd door signaal "Taptoe Infanterie"
- 15.00 uur 2 minuten stilte
- 15.02 uur Hoornsignaal "Wilhelmus" waarna kranslegging.

P.S. De directie van Hotel "Promenade" heeft ons gelegenheid geboden gebruik te maken van het parkeerterrein. Na afloop van de Herdenking is het mogelijk in een daartoe bestemde zaal van het hotel elkaar te ontmoeten.

4 MEI 1995 DEN HAAG
 Waalsdorpervlakte-Fusilladeplaats

19.25 uur Vertrek Stille Tocht naar de Waalsdorpervlakte.
 Verzamen op de Oude Waalsdorperweg hoek van Alkemadelaan.

4 MEI 1995 AMSTERDAM
 Nationaal Monument op de Dam

18.00 uur Bijeenkomst in de Nieuwe Kerk
 20.00 uur Herdenking bij het Nationaal Monument

4 MEI 1995 MILL HILL, UK.
 Op de Erebegraafplaats aldaar vindt de gebruikelijke Herdenking plaats door de Nederlandse gemeenschap in Londen. Voor nadere details wende men zich tot Engelandvaarder Frans Jacobs, Kingsley Green-Square Drive GU27 3LW Haslemere, Tel. 0044 428642062

5 MEI 1995 WAGENINGEN
 NATIONALE HERDENKING CAPITULATIES 1945

De lustrumviering in 1995 zal in grote lijnen gelijk zijn aan die van 5 mei 1990. Daarbij wordt aangetekend dat de 5-mei viering in 1995 volgens de huidige opvattingen en daarbij ook rekening houdend met de vergrijzing van de nog in leven zijnde BEVRIJDERS van 1945, naar menselijke maatstaven de laatste **uitgebreide** Nationale Herdenking Capitulaties zal zijn waarbij het zwaartepunt ligt bij de Nederlandse oud-(verzets)strijders tezamen met de Geallieerde Veteranen van 1944/1945.

Derhalve zal bijzondere aandacht worden besteed aan de deelname van Geallieerde Veteranen van zowel het oorlogstoneel in Europa als van dat in Oost-Azië.

Zulks impliceert een uitgebreider contingent Geallieerde Veteranen dan in het lustrumjaar 1990.

De Herdenking zal bestaan uit:

- een Herdenkingsbijeenkomst in de Bergkerk
- Manifestatie Comité Gratitude in de Bergkerk*
- een kranslegging bij het Bevrijdingsmonument
- een Defilé van Veteranen en Krijgsmacht detachementen voor ZKH Prins Bernhard der Nederlanden, dan wel bij zijn ontstentenis een ander lid van het Koninklijk Huis,

waarbij het Defilé wordt afgesloten met een vliegshow door of namens de Koninklijke Luchtmacht.

- Recepties op verschillende lokaties na afloop van het Defilé.

* Comité Gratitude is belast met de voorbereiding en uitreiking van herdenkingsborden aan Ambassadeurs van bevrijdende landen.

Degene, die met partners willen deelnemen aan het Defilé en de daarop volgende maaltijd, dienen zich alsnog ten spoedigste telefonisch op te geven aan: J.A. Bakker, telefoon (070) 354 02 45.

EREVELD LOENEN

"Ter herinnering aan de Engelandvaarders die hun leven lieten voor Koningin en Vaderland"

Dit opschrift siert het wandbord, dat in de kapel op het Ereveld is aangebracht en waarop nu 307 namen van omgekomen Engelandvaarders staan vermeld.

Begin dit jaar werden 8 namen van "onderweg naar de overkant" omgekomen Engelandvaarders op het vijf-luik bijgeschilderd. Het waren:

Gerbrand IJspelder (1) wachtmeester der Artillerie, Gerbrand IJspelder (2) en Evert Groen, baksmaten bij dezelfde Marine-opleiding in 1940. De drie mannen probeerden op 7/8 april 1941 met een 12 ft. jol vanuit Brielle naar Engeland te ontsnappen. Waarschijnlijk werden zij vlak voor de kust door een Duitse patrouilleboot aangehouden. Wachtmeester Gerbrand IJspelder kwam ter plaatse door een pistoolschot om het leven. Van Gerbrand IJspelder (2) en Evert Groen is nooit meer iets vernomen.

In dezelfde maand, op 1/2 april 1941, probeerden Johan Aaldrik Stijkel (leider van de Stijkel-verzetsgroep), Willem van der Plas, Arie van der Plas (schippers van de K.W. 133), Jhr. Jean Crétien Baud en Cornelis Jan Gude (deelnemers Stijkelgroep) met de K.W. 133 vanuit Scheveningen te ontsnappen.

Door verraad werd de K.W. 133, reeds voordat zij het havenhoofd kon passeren, aangehouden.

De vijf mannen werden gearresteerd en zijn allen omgekomen.

Na deze arrestatie werd de Stijkelgroep opgerold. In totaal verloren hierbij 43 verzetsmensen het leven.

Het past ons hier te vermelden dat de zorgen voor het Paneel in de kapel van het Ereveld te Loenen, door het Bestuur van ons Genootschap zijn gedelegeerd aan de in Apeldoorn wonende Engelandvaarder L.A.D. Kranenburg.

Het Bestuur wil op deze plek haar erkentelijkheid voor zijn niet aflatende zorgen daarvoor betuigen. De regelmatig voorkomende aanvullingen en het in goede staat behouden van het paneel en de bijbehorende plaquette bezorgen Leen Kranenburg veel werk dat hij met veel enthousiasme doet.

FOTO: BEEKPARK APELDOORN

In dankbare herinnering aan Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, Moeder der Engelandvaarders, 31 augustus 1971.

Voor de lezers die nog iets meer willen weten over het Ereveld Loenen, volgen hieronder nog enkele bijzonderheden (deels overgenomen uit brochures van de OGS).

In 1949 werd het Ereveld door onze geliefde Koningin toen Prinses Wilhelmina in gebruik genomen.

Temidden van een typisch Veluwe begroeiing van sparren, berken en heidevegetatie rusten er nu in totaal 3320 landgenoten. Onder hen bevinden zich gesneuvelde militairen, verzetsstrijders, politieke gevangenen en slachtoffers van de arbeidsinzet.

In het centrum van de begraafplaats staat een van rondhout opgetrokken rouwkapel.

Hierin bevinden zich het "Wandbord Engelandvaarders", urnen met de asresten uit voormalige Duitse concentratiekampen en een schrijn waarin 42 gedenkboeken met de namen van circa 125.000 Nederlandse oorlogsslachtoffers, wier laatste rustplaats niet aanwijsbaar is, zijn opgeslagen. Tijdens een rondwandeling over deze unieke begraafplaats zal men, waar men ook gaat, het witte kruis zien. Dit kruis werd opgericht op de heide achter de kapel, als teken van rouw en bezinning. In deze geest wordt hier ook jaarlijks de 4 mei Herdenkingsplechtigheid gehouden.

Bram Grisnigt

ONZE JAARREÜNIE 1995 – DONDERDAG 14 SEPTEMBER

De Koninklijke Luchtmacht, **Groep Helikopters / Vliegbasis Deelen**, zal dit jaar onze gastheer zijn voor de reünie op 14 september a.s. De bij ons meer dan bekende Kapitein W.C. van de Veen, heeft daarvoor de touwtjes weer in handen, zoals eerder bij onze Reünies op Ypenburg en Volkel. Succes verzekerd! Noteer bovengemelde datum alvast in uw agenda. Nadere details volgen in het juli-nummer van de **Schakel**.

De evenementencommissie

DE MAANDBORREL IN DE FREDERIKKAZERNE – DEN HAAG

Deze vindt normaal plaats op de 1e maandag van de maand. Er zijn echter een tweetal data-wijzigingen vastgesteld:
De borrel van 1 mei wordt verschoven naar maandag 8 mei; de borrel van 5 juni (2e Pinksterdag) wordt verschoven naar maandag 12 juni.
Gelieve e.e.a. in uw agenda te noteren.

De evenementencommissie

Ik ben van ná de oorlog (1954) en mijn kennismaking met het fenomeen Engelandvaarders is jarenlang beperkt gebleven tot de spannende jeugdboeken van K. Norel en de film "Soldaat van Oranje", gebaseerd op het gelijknamige boek van E. Hazelhoff Roelfzema.

Dit veranderde toen ik als historica in het najaar van 1992 geattendeerd werd op archiefmateriaal over Engelandvaarders, berustend in het Algemeen Rijks Archief te Den Haag. Degene die mij op dit materiaal wees, was de – u wel bekende – heer S. Plantinga, Hoofd van de Algemene Studiezaal van het ARA. Het bleek te gaan om een omvangrijke collectie verhalen van Engelandvaarders, die, zoals ik u niet hoeft te vertellen, na aankomst in Engeland door de Nederlandse Inlichtingendienst werden "gescreend". Het was, zo merkte ik, belangrijk en fascinerend materiaal, waar wetenschappelijk gezien nog nooit iets mee gedaan was. Behalve gegevens over de politieke betrouwbaarheid bevatten deze dossiers een schat aan gegevens over de achtergrond, motivatie en uiteraard de – vaak spectaculaire – vlucht van Engelandvaarders.

Ik raakte gegrepen door het onderwerp en begon er alles over te lezen wat ik maar te pakken kon krijgen. Het werd me toen duidelijk dat Engelandvaarders in de naoorlogse periode in romans, films en memoires ruimschoots aan bod zijn gekomen, maar dat er – nu 50 jaar na het einde van de oorlog – nog steeds geen wetenschappelijk onderzoek naar deze groep is verricht. Hierop besloot ik over dit onderwerp mijn proefschrift te schrijven. Ik vond Prof. P. de Rooy, hoogleraar sociaal-economische en politieke geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam (UvA) bereid als promotor op te treden. Verdere begeleiders werden Prof. J.C.H. Blom (UvA) en Dr. P. Romijn, verbonden aan het Rijks Instituut voor Oorlogsdocumentatie.

Doel van het onderzoek is om – aan de hand van het genoemde bronnenmateriaal en interviews – de groep Engelandvaarders in kaart te brengen (sociaal-politieke en geografische herkomst, motivatie etc.). Verder zal hun rol in Engeland en bijdrage aan de geallieerde oorlogvoering worden onderzocht. Ook degenen die Engeland niet bereikt hebben en (verzets)groeperingen die hulp boden vormen onderwerp van onderzoek. (Wat betreft dit deelonderwerp werk ik nauw samen met de u eveneens welbekende heer Jan Bruin uit Zaandam). Tenslotte wordt stilgestaan bij de beeldvorming door en rond Engelandvaarders tijdens en na de oorlog.

In verband met de statistische en demografische bewerking van de gegevens uit de dossiers zullen deze in een computerbestand worden ondergebracht (waarbij uiteraard zorgvuldig met de privacy zal worden omgegaan). Naast

het archiefmateriaal vormen interviews met Engelandvaarders mijns inziens een belangrijke bron, omdat deze een correctie kunnen vormen op het schriftelijk materiaal.

In 1994 heb ik ten behoeve van mijn onderzoek een subsidie-aanvraag ingediend bij de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) te Den Haag. Deze aanvraag werd gehonoreerd met een zogenaamde A-kwalificatie, hetgeen betekent dat het onderzoek kredietwaardig werd bevonden en inhoudelijk goed in elkaar stak. Ondanks deze positieve uitkomst is het niet tot subsidiëring gekomen. Deze afwijzing heeft dus niets te maken met de kwaliteit van mijn onderzoek, maar met de recente bezuinigingen die van overheidswege op het terrein van onderzoek en onderwijs hebben plaatsgevonden.

Zowel mijn begeleiders als ikzelf zijn er van overtuigd dat het onderzoek doorgang moet vinden en dat – gezien de gevorderde leeftijd van de te interviewen Engelandvaarders – zo snel mogelijk met het werk moet worden aangevangen. Daarom heb ik nu bij diverse fondsen en instellingen op het gebied van de Tweede Wereldoorlog een subsidie-aanvraag ingediend om de kosten van het onderzoek enigszins te kunnen bestrijden. Het bestuur van de Stichting Genootschap Engelandvaarders is mij hierbij zeer behulpzaam geweest, waarvoor hierbij mijn dank.

Als alles volgens plan verloopt kan ik – na een lange periode van voorbereiding – in april eindelijk echt met het onderzoek van start gaan. Ik zal de onderzoekswerkzaamheden verrichten naast mijn part-time baan in een wetenschappelijke bibliotheek in Amsterdam. Graag zal ik u in de komende tijd van de vorderingen van mijn onderzoek op de hoogte houden en wellicht zal ik sommigen van u binnenkort in een interviewsituatie tegenkomen.

Agnes Dessing

1995
DE DAG V/H VERZET
GENERAAL
WINKELMANKAZERNE
NUNSPEET
**ENGELS
FEESTPROGRAMMA**

Donderdag 31 AUGUSTUS

Uitgenodigd zijn: Z.K.H. Prins Bernhard. Wij hopen dat hij dan voldoende hersteld zal zijn.
De Minister-President W.Kok
De Minister van V.W.S. Mevr.Dr.E.Borst-Eilers
De Engelse Ambassadeur

Toespraak o.a.: door de kleinzoon van Sir Winston Churchill, de man die door zijn vasthoudendheid in 1940-1941 de basis legde voor onze bevrijding.

Uitgenodigd: Dame Vera Lynn, het symbool van de overwinning: "we'll meet again".

Optreden: van de Royal Air Forces Band
Caroline Kaart, deels met "oorlogsrepertoire"
Schotse doedelzakspelers.

Inclusief: Koffie met .....
Apéritief
een royale Engelse Lunch
Een fraai herinnerings wandbord

VEEL INFORMATIESTANDS

AANVANG: 10.30 precies **FEESTTENT**

AANMELDING: Zo spoedig mogelijk door overmaking van fl. 25,-
op giro 5166870 of bank 914130307
t.n.v. "Comité Dag van het Verzet" Elburg.
Toegangskaarten worden half augustus toegezonden.

Wie kent hem niet? Op alle bijeenkomsten van Engelandvaarders is hij altijd trouw aanwezig.

Op 21 december 1994 werd Engelandvaarder Hans Beckman verrast met een bevordering tot Officier van Oranje Nassau. Dit vond plaats tijdens een receptie ter gelegenheid van zijn afscheid wegens het bereiken van de 75-jarige leeftijd, als bestuurslid van diverse belangenorganisaties voor oorlogsslachtoffers, in het bijzonder van zijn vice-voorzitterschap van EXPOGÉ.

Voor het afscheid waren een honderdtal genodigden bijeen in de Lincolnzaal van het Bel Air Hotel in Den Haag.

Achteraf verklaarde Engelandvaarder Beckman wel dat de aanwezigheid van de burgemeester van zijn woonplaats Leiderdorp met ambtsketen hem bij het binnenkomen had verwonderd.

De burgemeester, mr M. Zonneville, prees de heer Beckman voor zijn jarenlange inzet en baanbrekend werk ter behartiging van oorlogsgetroffenen, vooral die van de Indische wereld. Daarna overhandigde de burgemeester hem de onderscheiding van Officier in de Orde van Oranje Nassau voor zijn verdienstelijke inzet in de afgelopen jaren. In 1986 werd hij reeds benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Onder de aanwezigen waarvan nog enkele het woord voerden bevonden zich o.m. de heer R. Boekholt, voorzitter van het Indisch Platform, de heer G.L.J. Huyser, voorzitter Pensioen- en Uitkeringsraad, de heer E. Roggeveen, de heer E.A.B. van Vianen, jaargenoot van de heer Beckman op de KMA en de heer L.J.H. Willinge, voorzitter van de Stichting Pelita.

EV Beckman, die zijn voorgenomen afscheidsspeech moest aanpassen i.v.m. de onverwacht ontvangen onderscheiding, bedankte sprekers en aanwezigen en gaf te kennen te allen tijde beschikbaar te blijven voor adviezen ten behoeve van oorlogsgetroffenen.

Wij feliciteren Hans Beckman van harte met zijn welverdiende hoge Koninklijke onderscheiding.

CHB

ONTSNAPPINGSLIJNEN 1940-1945

In vervolg op het artikel van pagina 29 van de **Schakel 64**, januari 1995, kunnen wij u berichten, dat de daarin aangekondigde **Jubileumtentoonstelling in Het Verzetmuseum Amsterdam van 26 april tot en met 27 augustus plaatsvindt.**

"...en dan dáár de grens over: ontsnappingslijnen 1940-1945" is een bijzondere expositie. In de tentoonstelling wordt de sfeer van een ontsnappingsroute opgeroepen. De bezoeker komt in een nagebouwd café in Brussel, bevindt zich in een treincoupé op weg naar Parijs, loopt een barak van een opvangkamp in Zwitserland binnen en neemt een kijkje in een Spaanse gevangenis. Het authentieke materiaal en beeld- en geluidsfragmenten met persoonlijke getuigenissen worden geplaatst in de wereld van toen. Dat geeft een extra accent aan de verzamelde gegevens, afbeeldingen en voorwerpen. Voor de originele vormgeving van de tentoonstelling tekende Architectenbureau JOWA.

DE OUDSTE ENGELANDVAARDER!

Bij onze speurtocht naar de oudste, nog in leven zijnde Engelandvaarder, ontdekten wij dat de bij velen van ons bekende Frits Brandes op 7 mei a.s. de hoge leeftijd van 90 jaar hoopt te bereiken. Lange tijd dachten wij dat Frits de oudste van ons gezelschap was. We waren trots op onze "ouwe taaie". Verdere naspeuringen echter brachten ons op het spoor van de koploper in deze ranking. De in Engeland woonachtige Engelandvaarder D. Goedhuis blijkt op 31 januari 1905 geboren te zijn. Niet Frits Brandes maar Daan Goedhuis voert de lijst der allersterksten aan.

Bestuur en mede-Engelandvaarders feliciteren Goedhuis alsnog met het op 31 januari jl. bereiken van deze gezegende leeftijd. Wij hopen dat zijn gezondheid in de toekomstige jaren hem niets te wensen overlaat.

FMB

Kort na hun aankomst in Engeland, werd het echtpaar Vollema-Nijenhuis op 25 december 1942 verblijd met de geboorte van een dochter. Zij had onbewust bij haar moeder de Engelandvaart goed doorstaan. *Een Christmas baby.*

Engelandvaardster, Truus Vollema-Nijenhuis, schrijft ons o.a.:

"Het eerste Hollandse kind wat in vrijheid geboren is" zo sprak H.M. Koningin Wilhelmina in Londen.

En zo is Hannevietske Joyce-Mathey Volleman overleden op 20 december 1994 en begraven bij haar Daddy, Gerco Vollema, Kolonel Artillerie, Engelandvaarder, op 24 december, één dag voor haar 52e verjaardag.

"Joy to the world" zongen de Xmas carollers die nacht en dat was de inspiratie voor haar naam.

En "joy" was zij, gezien de honderden die in de kerkdienst waren en honderden op het kerkhof. Zij was zeer geliefd!

Velen zullen haar doop in de Hollandse kerk in Londen nog herinneren.

G.J. Vollema-Nijenhuis

ENGELANDVAARDERS IN ACTIE ...

In de **Schakel** van januari 1995, 17e jaargang stond een artikel "Engelandvaarders in actie" in verband met de bekende luchtaanval op de Kleykamp. Dit deed mij denken aan een merkwaardige operatie over Holland, die ik zelf meemaakte. Hieruit blijkt dat niet al onze oorlogsvluchten "blood and thunder" waren.

Toentertijd was ik gestationeerd bij de 2nd TAF in Brussel, van waar wij met 320 squadron, Mitchell bombers, opereerden.

Het was de tijd van de V1's en V2's, vliegende bommen en raketten, die de Duitsers, meest van de Hollandse kust, op Zuid Engeland afvuurden. Hoewel wij regelmatig de afvuurplaatsen hiervan aanvielen en vernietigden, waren deze zo klein, en zo makkelijk ergens anders weer op te zetten, dat onze pogingen deze aanvallen op Engeland te stuiten weinig invloed hadden.

Tenslotte liep de maat over in Engeland en kregen wij de opdracht een eind te maken aan deze V1's en V2's "come what may". Dit was midden februari 1945. Toen wij ons meldden in de briefingroom op 22 februari 1945, zagen wij

tot onze grote verbazing dat op de grote kaart die normaal het doel aangaf met een rode pin en de vliegroute, nu vol zat met rode pinnen, zeker een twintigtal, in het Noord Oosten van Holland. De uitleg was, dat ieder vliegtuig zijn eigen doel was toegewezen, dit low-level (2000 voet) moest aanvallen en bombarderen, met het idee om de meeste verbindingen tussen Holland en Duitsland te verbreken en zodoende verdere aanvoer voor V1's en V2's naar de Hollandse kust onmogelijk te maken. Gewoonlijk vlogen de Mitchells in formatie van 6 en hadden maar één doel. Wat de Duitse jagers en flak betrof, we werden verzekerd dat met onze speciale routes, we daar geen last mee zouden hebben; deze verklaring werd met hoongelach bejubeld!

Ons doel was het kleine station in Dedemsvaart, in Drenthe, waar een spoorweg, een kanaal en een autoweg samenliepen.

Het was vrij vroeg in de ochtend toen we van Brussel opstegen en koers zetten naar Dedemsvaart, 1½ uur vliegen. Onze crew was Piet van der Wel (piloot), ikzelf Heino Hommes (navigator/bombardier), Geerlofs (boordschutter), alle drie Engelandvaarders. Als vierde man hadden we J. Ut (radio-operator/schutter). Inderdaad kregen we geen last van Moffenflak of jagers en zonder enige beslommingen kwamen we tenslotte over ons doel – het station Dedemsvaart.

We vlogen even langs de spoorbaan en het station, low level, en zagen tot onze verbazing en verbijstering een hoop mensen op het perron hollen en enthousiast op en neer dansen en ons toezwaaien en toejuichen.

Wat moest dat nu, we konden toch niet zomaar die mensen bommen op het hoofd gooien?

Een eind verder draaiden we onze Mitchell om, weer langs de spoorbaan naar het station, maar deze keer met de bomdeuren open en Geerlofs onze schutter, een paar roffels laten maken met zijn zware mitrailleur. In een oogwenk was het perron leeg; de mensen hadden het begrepen.

Weer rondraaien en deze keer was het serieus, en het station, de spoorweg, de brug en de autoweg werden in puin geblazen – een voltreffer.

Het was een succesvolle operatie. Toen terug naar huis en 1½ uur later zaten we weer veilig in Brussel.

Jaren later, in 1948 zat Piet van der Wel in de trein naar Assen. De route liep via Dedemsvaart, waar de trein stopte. Piet stond op en keek eens goed naar het stationnetje en het perron, nu natuurlijk helemaal hersteld.

Een medepassagier, die tegenover Piet zat, leunde over en zei: "In de oorlog was dit station gebombardeerd; één enkel vliegtuig kwam over speciaal om ons te bombarderen. Het vloog heen en weer en zorgde ervoor dat iedereen

veilig weg kwam. Het station werd een puinhoop; gelukkig maar dat het een Engelsman was, the RAF, en niet een Amerikaan, want anders was het misschien niet zo goed afgelopen."

Piet zei niets, maar voelde zich toch een beetje trots met dit compliment en de betoonde appreciatie voor de moeite die wij indertijd hadden genomen.

J. Hommes (UK)

REACTIES OP "BIJ DE FOTO'S"

Er zijn nogal wat reacties binnengekomen op de publikatie van de historische foto's op pagina 9, 10 en 11 van de **Schakel** van januari 1995. Niet alle namen konden worden getraceerd. De volgende namen werden in reacties vastgesteld:

Foto pagina 9:

2e van links: Max Weisglas, Wassenaar;

3e van links: Louis van Coevorden, woont nu onder de naam Jehuda Shimoni in Israel;

4e van links: Has Bamberger (nu Harry), USA;

6e van links: Maurice Sanders (achter grijze hoofd van hofdame), Zwitserland;

7e van links: Gerrit Jan Mol, Nijmegen;

4e van rechts: Piet Ganderheijden (overleden), met de rug naar camera.

Foto pagina 10 en 11:

Staand: 6e van links: Louis van Coevorden;
links achter naast H.M.: Has Bamberger;
rechts naast H.M.: G.J. Mol.

Zittend: 2e van links: Bas Ganderheijden;

5e van links: Kok;

6e van links: Max Weisglas;

7e van links: Marius Camps (overleden);

8e van links: Rinus van Zweeden, Nieuw Zeeland;

4e van rechts: W.F. Kramer (USA);

3e van links vanaf midden van foto, staand met moeilijk zichtbare bril: Maarten Rutteman, USA.

Maarten Rutteman schrijft ons:

"Ik sluit ook in het relaas uit mijn dagboek van die tijd, over die gelegenheid, nog dezelfde avond opgeschreven.

Ik herken velen op de foto's, maar ben helaas de namen vergeten. De meesten van de groep waren in maart 1944 met een troepenconvooi van 40 schepen uit Gibraltar gekomen. De escorte van het convooi werd geleid door het slagschip "Warspite" dat in Gibraltar gerepareerd was, na bij Salerno door een "radio guided" bom getroffen te zijn".

Hieronder volgt de passage uit het dagboek van Maarten Rutteman:

5 september 1944 – Decoratie

Kreeg gisteravond vrij laat aankondiging dat ik me vanmorgen om 8 uur moest melden op Arlington House in verband met uitreiking Kruis van Verdienste. Dienstdoend korps. hospik kreeg van Dokter Prins gedaan, dat ik mee mocht.

Om acht uur ontmoette ik met Edu (broer van Maarten R.) vele oud-kampgenoten uit Miranda op de aangegeven plaats. Beelaerts van Blokland ving ons op Paddington op en begeleidde ons naar Maidenhead. Met bussen naar het verblijf Koningin gebracht. Moesten eerst handen wassen, waarna we in de salon werden toegelaten.

Op een tafeltje lagen de medailles al klaar. De Koningin was er nog niet en we namen gelegenheid waar om alles te bekijken, als ware Hollanders. Vele photo's van Bernhard, Julia en kinderen waren blijkbaar naar een andere kamer verhuisd en hadden plaats gemaakt voor Roosevelt en de Engelse Koninklijke familie. Onder de photo Engelse familie konden we de handtekeningen ontcijferen: 'Elisabeth' en 'Bertie'. Roosevelt had onder zijn photo gezet: "To Queen Wilhelmina of the Netherlands from her old friend Franklin Roosevelt".

De Schout bij Nacht Baron de Vos van Steenwijk kwam binnenlopen, om te vertellen dat de Koningin in aantocht was. De haakjes zaten al op onze borst. Plotseling kwam ze binnenlopen, geweldig opgewonden, opende de tuindeuren en zei: "We gaan de vlag hijsen, de bevrijding van Nederland is begonnen". Buiten werd onder leiding van de Koningin het Wilhelmus gezongen, terwijl de vlag gehesen werd door een blauwe (marechaussee). Daarna kregen wij allemaal een hand en felicitaties ter gelegenheid van deze phantastische dag. Het was haast ongelooflijk, net de dag dat de eerste Nederlandse steden bevrijd werden. Het greep de Koningin zichtbaar aan. Na de plechtigheid, waarbij photo's genomen werden en H.M. een speech hield, ging ze over tot de ceremonie waarvoor we gekomen waren. De namen werden achtereenvolgens afgeroepen en de dingen werden aan onze borst gehaakt met de woorden: "Het is me een

groot genoeg deze onderscheiding U persoonlijk te kunnen overhandigen". Hierna gingen we gezamenlijk naar buiten. Men schonk gin met orangeade en sandwiches werden rondgedeeld. Overal stonden kleine groepjes te praten, hier de Koningin met een paar jongens, daar haar hofdame, weer ergens anders de Schout bij Nacht. Een niet te verwaarlozen groep dromde om de gin fles. H.M. herinnerde zich de tweeling (mijn broer Edu en ik) nog van het vorige bezoek. Ze wist zelfs dat ik net genezen was van angina. Ze maakt een enorm pientere indruk en stelt vragen waaruit blijkt dat ze van alles op de hoogte is.

Na een paar uurtjes moesten we helaas weg om de trein te halen. De fles was nog niet leeg, het speet ons zeer. De stemming was al vrij vrolijk, dus het was wel tijd dat we opkrasten. We voelden ons rijk met lintje en oorkonde.

Rutteman

N.a.v. de foto op pagina 10 en 11 van de **Schakel** van januari 1995, het oudejaarsfeest in Madrid 1943, deed Engelandvaarder M. de Jager uit Ede ons telefonisch weten dat deze foto niet in 1943 maar in 1942 gemaakt zou zijn. Wij houden het op 1943. Immers Eddie Hertzberger en zijn vrouw komen op deze foto voor en zijn de tweede helft van 1943 pas in Spanje aangekomen. Over deze foto ontvingen wij eveneens een reactie van Engelandvaarder H. Houben uit Maastricht. Hij zond ons tevens een **andere foto** van hetzelfde evenement, maar duidelijk wat later op de avond genomen (zie foto).

Hij zet er de volgende namen bij:

V.l.n.r.: Houben I (met pleister), Mol, Droog, Van der Meeberg, Le Grand, Folmers, Theo van Besouw, Gimbrère, Veugelers, Besançon, Bunk, Houben II, Johan van der Laes, Jacobson. Houben schrijft er bij dat deze foto iets met de zgn. Flitsploeg te maken zou hebben. Maar die zou hebben moeten bestaan uit 33 man. Op deze foto staan slechts 15 man. Wie van onze lezers kan de volledige lijst van de "Flitsploegen" produceren?

De redactie is erkentelijk voor de vele reacties ontvangen als gevolg van de publikatie "Bij de Foto's". Maar het uitzoeken en groeperen van deze reacties bleek ingewikkelder dan voorzien.

FMB

VERDERE CORRESPONDENTIE

Engelandvaarder J.H. (Han) Boschman houdt ons telkenjare op de hoogte van het leven "down under" in Australië. Het zijn lezenswaardige brieven, waarvan wij onze lezers willen laten meegenieten.

Han Boschman schrijft deze keer:

"Weinig meldingswaardig van dit front. We zijn niet tevreden met moeder Natuur, in het bijzonder niet met Pluvius. Jullie daar ook niet, natuurlijk, doch aan de andere kant van de schaal. We vinden 't 'n prestatie dat jullie grote rampen hebben kunnen voorkomen! Petje af.

Hier hebben we meer dan 3 maanden geen regen gehad. (oops! 'n jokkertje, 'n week of 10 geleden hebben we 0,5 mm gehad). 't Gevolg dat de bushfires scheuring en inslag zijn. Volgens de brandweer en de politie zijn bijna de helft door pyromanen gesticht.

Waar we over gepiqueerd zijn is dat ten N. en ten O., ook aan de Zuidkust zoveel regen viel, dat men te kampen had met overstromingen, weggeslagen bruggen enz. Not Fair!

Overigens alles "als van ouds" (of nieuws?): toenemende misdaad, politici in de gevangenis, de do-gooders en greenies maken de zaak nog vervelender.

Tot volgend jaar.

Han Boschman

Op pagina 13 van de **Schakel** van januari 1995 was een foto afgedrukt "van een groep Engelandvaarders in de Pyreneeën". Hierop ontvingen we een reactie van de Provinciaal Overste van de Congregatie der Missie (de orde waartoe Pater Laureijssen behoorde). Hij schrijft ons:

De foto staat afgedrukt in het boekwerk dat Leo zelf samenstelde in de jaren voor zijn gouden priesterfeest 1988-1989. Hij schrijft in dat werk, dat overigens alleen in gekopieerde vorm bestaat en slechts een heel geringe oplage had:

"In Sort (Spanje) hebben we samen een foto laten maken: wij Nederlanders en de piloten". (bladz. 69). Op bladz. 70 staat dan een slechte copie van de foto.

Ik kan U alleen zeggen wie op die foto staan, kan helaas niet zeggen wie wie is, behalve dan dat nummer zes van links Leo Laureijssen is. De anderen zijn: Klijzing, Frits Karel, "de oudste denk ik van mijn drie toekomstige medereizigers"... Mr. Goedhuis...

Harrie Guit of Guyt; hij was oorlogsvlieger in 1940, uit Duitsland gevlucht, gewond geraakt..."

En verder noemt hij drie Amerikaanse piloten:

de Pool Johnny, James E. Tracy en 'Tiger'. "...een andere naam hebben we nooit voor hem gekend"

Misschien zijn er mensen die de andere drie Nederlanders kunnen determineren op de foto; de drie resterenden zijn dan de drie piloten. Ik moet bijna aannemen dat de drie vooraan in jas 'de Amerikanen' zijn, maar weten doe ik het natuurlijk niet.

W.L.M. Bellemakers

Rudi Zeeman (Tasmanië) reageerde op de foto als volgt:

"De man geheel rechts op de foto met Pater Laureijssen is Dr. D. Goedhuis. De andere twee onbekenden zijn géén Nederlanders. De linkse is naar ik meen een Czech.

Goedhuis, Guyt, Kleijzing en de pater arriveerden in Lerida 4 of 5 dagen na ons. Colonel Ron Arnold was geen Engelse Engelandvaarder. Hij is wel in verschillende oorlogszones geweest, o.a. in Frankrijk etc. in 1944-1945".

Rudi Zeeman

Richard Barmé

Het korte leven van een Engelandvaarder en geheim agent.

In juli 1942 verliet de zeventienjarige Baarnse scholier Richard Barmé bezet Nederland. Het plan was via België en Frankrijk het neutrale Zwitserland te bereiken, wat hem uiteindelijk gelukte. In oktober 1943 vertrok hij met twee vrienden uit Zwitserland. Via bezet Frankrijk, waar zij ternauwernood aan de Duitsers konden ontkomen, slaagde het drietal erin te voet de Pyreneeën over te steken. In Spanje moest Richard enige tijd wachten tot hij via Gibraltar per schip naar Engeland werd gebracht, waar hij op 16 maart 1944 arriveerde. Twintig maanden waren verstreken sinds zijn vertrek uit Nederland! Richard meldde zich aan bij het Bureau Bijzondere Opdrachten om zich als geheim agent in Nederland te laten droppen. Hij volgde een gedegen Engelse agentenopleiding tot marconist en werd in de nacht van 1 november 1944 bij Benthuisen (Z-H) gearachuteerd. Op 2 februari 1945 werd hij in Rotterdam-Hillegersberg uitgepeild en door de Duitsers gearresteerd. Men bracht hem naar het 'Oranje Hotel', de Duitse strafgevangenis in Scheveningen. Op 8 maart 1945 werden als represaille wegens de aanslag op Rauter 263 verzetsstrijders gefusilleerd. Richard Barmé slechts twintig jaar oud, was een van hen. Zijn stoffelijk overschot rust op het Ereveld in Loenen.

De lotgevallen van Richard Barmé worden beschreven in het nieuwe boek van auteur Eddy de Roever dat op 8 maart is verschenen.

In het volgende nummer van de **Schakel** komen wij nader hierop terug.

De Belgische Parachutisten 1942-1945

"Wij hechten hier niet het minste belang aan dat soort acrobatie"

(Verklaring van de Belgische minister van Defensie over de parachutisten in 1936)

Nu op 5 mei a.s. de plechtigheden rond de bevrijding weer zullen plaatsvinden, wordt door de media veel aandacht geschonken aan onze bevrijders van vijftig jaar geleden.

Het is goed dat de jongens van toen, die zo voor onze bevrijding hebben gevochten, weer eens in de belangstelling komen te staan.

Daarbij worden altijd hoofdzakelijk de Amerikanen, de Engelsen, de Canadezen en de Poolse strijders vermeld.

Helaas ontbreken bij de genoemde nationaliteiten die aan de bevrijding hebben meegewerkt altijd onze burenen, de Belgen! Ook zij hebben hun offer in de strijd tegen de gehate bezetter voor ons gebracht. En hoe!

Behalve de twee, in september 1944 boven Nederland afgeworpen Belgische agenten-teams Sadi Kirschen en Emil Debeve, waren er ook een aantal Belgische geheim-agenten van de groep "Verstrepen" in Nederland werkzaam.

Echter het grootste deel van de Belgen dat aan de bevrijding van ons land heeft meegewerkt was afkomstig van de S.A.S. (Special Air Services).

Deze Belgische Parachutisten-brigade had zich reeds tijdens de gevechten in Afrika, Frankrijk en België onderscheiden.

Op verzoek van de Canadese bevelhebber generaal Crerar werden op 7 april 1946 driehonderdendertig Belgische para's in het gebied rond o.a. Coevorden en Winschoten ingezet, waarbij een aantal van hen sneuvelde.

Deze acties, waar ook het Nederlandse verzet direct bij was betrokken, hebben bijgedragen tot een snellere afloop van de oorlog in ons land.

De geschiedenis van deze Belgische parachutisten is beschreven in een zojuist verschenen boek van de auteur Jean Temmerman, zelf een voormalig parachutist van de S.A.S.

Behalve de strijd in Nederland beschrijft Temmerman ook de belevenissen van de Belgische parachutisten in o.a. Frankrijk en de Ardennen.

Het boek bevat veel authentiek fotomateriaal en situatiekaartjes.

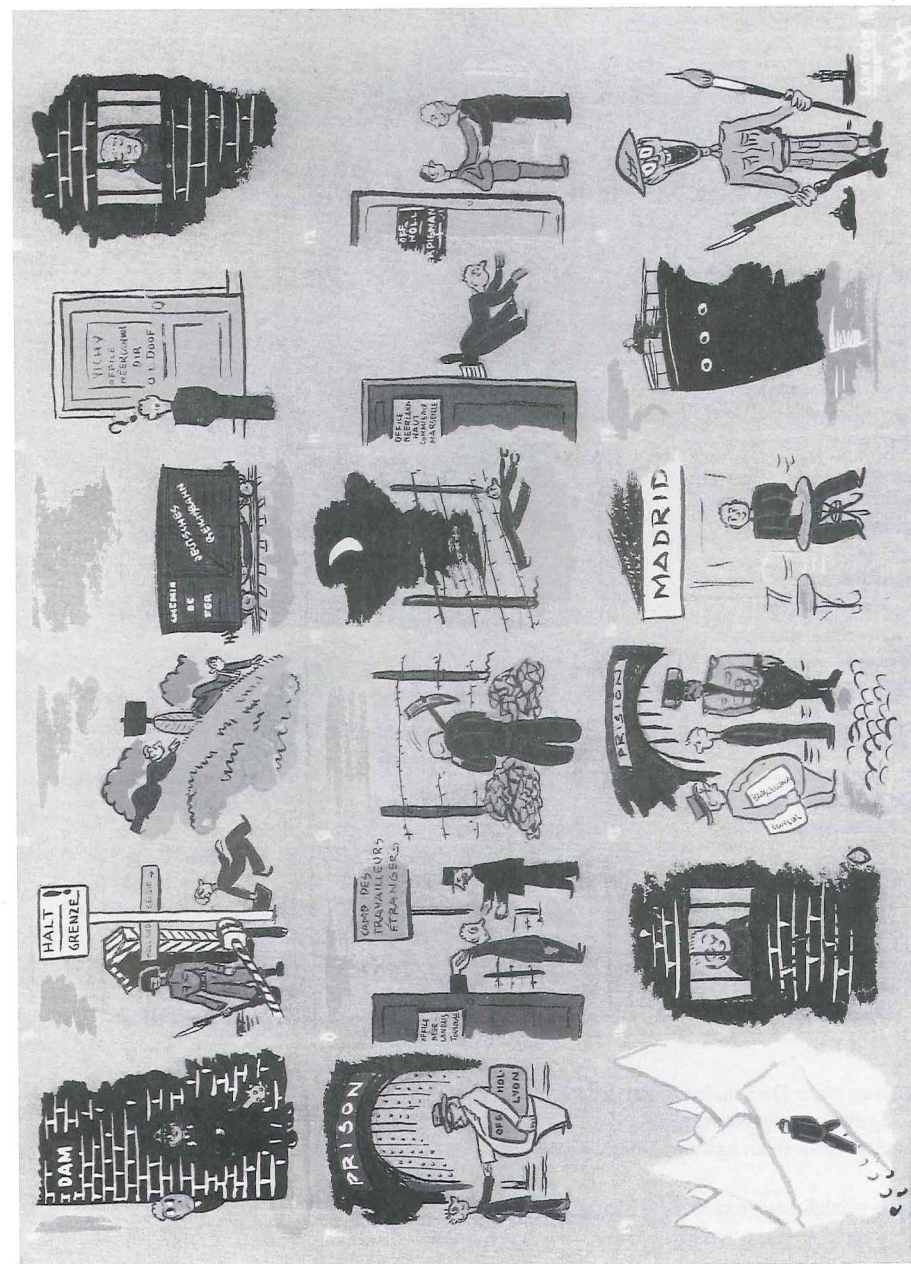
De acties zijn vlot beschreven met talloze anekdotes uit het parachutistenleven.

Eddy de Roever

"De Belgische Parachutisten 1942-1945" – Jean Temmerman

380 pagina's. Prijs incl. porto: f 42,50

Te bestellen bij: Comité BI/BBO, gironummer 4095613, Den Haag.

Fotocopie van het "Stripverhaal" vervaardigd in Londen in 1944 door Engelandvaarder Max Appelboom. Het origineel in kleur bevindt zich in het Koninklijk Huisarchief in Den Haag.

ADRESSENBESTAND Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 12 op de adressenlijst van 1 februari 1992

Overleden:

G.A.J. Carlier	Alicante, Spanje
O.L. Drijber	Rockwood, Ont., Canada
J.G. Enger	Lorne, Vict., Australië
Mevr. E. van Goor-Polak	Vught
Sadi de Gorter	Parijs, Frankrijk
W.C. Grootenboers	Voorburg
P. Kuipers	Amstelveen
A.B.J. Koch	Santpoort
J. Meljado	Antwerpen, België
J.A. Reus	Wenum-Wiesel
G. Schmidt	Den Haag
A.G.W. Timmers	Genève, Zwitserland

Verhuisd:

F.van den Brink	Nelson Mandelastraat 45	1703 WL Heerhugowaard
A.J. Buiskool	Sanatoriumlaan 24	3705 AP Zeist
J.J. van Eeghen	Le Petit Brône	1800 Joyeux, Frankrijk
W. Langeraar	Brooseinde 50	2360 Oud Turnhout, België
Vic. C. Lemmens	Amersfoortsestraatweg 9	1412 KB Naarden
R.A. Levisson	Flatgebouw Zorgvliet Flat 73	
	Alexander Gogelweg 1	2517 JD Den Haag
K.G.P. Michielsen	Andre Wartha House	
	4 Gibb Road	Aldgate SA5154 Australië
W.J.M. van Noorden	Blokjesplaat 20 Goese Meer	4465 BD Goes
C. van der Poel	c/o A. Stable, 824 SE 36 Ave	Ocala, FL 32671, USA
S.Susan	Huizerweg 29d	1401 GG Bussum
M. Weisglas,	Else Mauhsloaan 145	2597 HD Den Haag

Wij ontvangen De Schakel **onbestelbaar retour** van:

E.A. von Breunig, Noordwijkselaan 2, 2554 GC Den Haag.

Wie kan ons helpen aan zijn nieuwe adres?

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Cees Laseurloaan 279
	2597 GG Den Haag